

19 MAYIS

Aylık Halkevi dergisi

İÇİNDEKİLER

Hürriyet ve Kemalizm
Düşünceler
Büyük Vatan Şairi Namık Kemal
İlk Rüya (Şiir)
Samsun Limanı
Park (Şiir)
Dördüncü Beynelmilel Cenevre
Fikir Tartışmaları Arifesinde
Gerze
Sinirli Çocuk
Dilenci (Şiir)
Kadın ve Kediye dair (Hikâye)
Arz-ı hal

Necmi MEMİŞYAZICI
Zeki OZANTÜRK
Bahri ULAŞ
Necdet Rüştü EFE
İrfan YANKUTAN
Sabahat ACUNER
Cemal BİLİR
M. SÜHEYL ESEN
İlhan BİLİR
SAMİH YERTUT
Sebahattin ATAKER
Bahri ULAŞ

DÜŞÜNCELER

— II —

Zeki OZAN

Tevfik Fikret : « Zavallı evet ! » demişti. « Biçare hayır »
ların sayısı daha mı azdı sanki ?..

Çoğumuzun cenazesinde düğünümüzdeki kadar cemaat
bulunmaz.

Vazife aşkı bulunmayan kimsenin şahsî dostluğu da garan-
tisizdir.

Büüklüğü sandalyasile ölçen adamın sıkıntısı eksik olmaz.

İşini bilir, anasının gözü, açık göz, pratik, hayat adamı. piş-
kin gibi sözler zamanımızda çok revaç buldu. Ne yazık, ki ah-
lak ve nezaketle olan münasebetleri ekseriya suistimal ediliyor.

İlim, cehle nisbetledir. İkisine de muhtacız

Aşkta tahakküm etmiyeceksin, soracaksın, teklif edeceksin,
rica edeceksin, okşıyacaksınız, kandıracaksın, şöyle birazda
ileri gideceksin, böyle tahakküm edeceksin.

Mademki seviyorsunuz, kaç kerre darılmışsanız o kadarda
barışacaksınız

İnsanların en ahmakları nedameti itiyat haline getirenlerdir.
Hiç bir san'at eseri yoktur, ki az çok romantik olmasın !

Büyüklerin küçük suçu yoktur.

Hayal gerçeğin kıyafetsizliğidir.

Bu koca kâinat bir masumiyet manzumesidir.

19 MAYIS

Aylık Halkevi Dergisi

Cilt : 9

ARALIK 1949

Sayı 110

HÜRRIYET VE KEMALİZM

Soruyorlar! mademki: Geniş hürriyet rejimi olan Demokrasiyi
kabul ettik. O halde, niçin hertürlü fikir cereyanlarına serbest in-
kışaf hakkı tanımıyoruz?

Cevap veriyoruz:

Bizim için, demokrasi idaresini kabul zarureti, sadece bu mem-
leket ve millet menfaatını, orada gördüğümüz içindir. Hemen şunuda
ilâve edelim ki: Demokrasi idaresi bizde "Kemalizm,, ile bağdaştığı
müddetce kıymet ifade eder.

Kemalizm, ileri sağ ve ileri sol'un düşmanıdır. Daha açık bir
ifade ile "Kemalizm, irtica ve komünizmin bu memleketi batıraca-
ğına inanır.

Binaenaleyh, bu iki fikir, geniş hürriyet rejimi olan demokra-
si'den istifade ederek vatana sokulamaz.

Büyük Atatürk, yarattığı "Kemalizm,, mektebi ile kurduğu
devlet sistemi ile Türkiyemizi bugünkü seviyeye ulaştırmanın ça-
resini bulmuştur. Bu buluşta en büyük kıymetin; ileri sağ ve solu
reddediş olduğundan şüphe edilmemelidir. Ayrıca, asırların fersu-
deleştirdiği sistemleri almak ve stratejik bir durumun yarattığı bir
varlık realitesini bir an olsun gözden uzak tutmamak ne çetin
bir telif imtihanıdır. Bu bakımdan biz; Kemalizm ile bağdaşan ve
vatanın tamamıyetine zarar vermeyen fikir cereyanlarına kabul
diğerlerini - mücerret bir hürriyet düşüncesine aykırı da olsa - red-
dediriz.

Biz realite yerine, mücerret fikirlere uyanlara; Hürriyet icabı
diyerek bu memleketi, meçhul istikamete sürüklemek isteyenlere,
ebediyen düşmanız.

Necmi Memişgazi

BÜYÜK VATAN ŞAİRİ Namık Kemal

Yazan : Bahri Ulaş

Vatan , Millet , Hürriyet... Mefhumlarile dile gelip içimizde yıkılmaz bir saltanat kuran Büyük Vatan Şairi Namık Kemal, ufulündenberi altmış bir sene geçtiği halde, her geçen senelerle bizi kendisine katmerleşen milli duygu ve heyecanlarımızla daha çok bağlıyor. Zira o büyük şair yaptığı kahramanlık aşısıyla, varlığımızın damla damla okyanus-

laşarak harekete gelmesini sağlayıp, ruhumuzdan hürriyet mücadelesinin milli fitinalarını koparabilmek kudretini gös-

NAMIK KEMAL'E

Bolayır'da yatan biri var diye
Türk'e Namık Kemal eşsiz yar diye
Gönül Sarayları sana dar diye
Bu millet ölmedi sanıyor seni;
Altmış bir senedir anıyor seni.

Bahri Ulaş

nice seferlerden dönen, ihtiyar ninelerin ve dedelerin sevinç göz yaşlarına kal-

termeğe muvaffak olmuş bir idealisttir.

O asıl milletimizin vatani duygularını yabancılara ve onu istismar edenlere meydan okuyan çelik mısralarile durmadan indi-

fa eden yanar dağların ateşinden daha yüksek bir hararetle tutuşturmuştur. Hürriyet aşkile tutuşarak , a y d ı n bir geleceğe kavuşmak için mevcut yegâne çarenin Türk süngüsünün ucunda olduğunu sezmiş ve duymuştur; bir zamanlar muzafferiyet şaşaaları, galibiyet debel'eri cengâverlik alâmetlerle

bolan Türk askerlerin süngülerinde parlayan manayı ne kadar derin bir anlayış ve söyleyişle duyurabilmiştir.

Şân-ı vatan hıfz ı bilâd ü ibâd.
Etmededir süngümüze istinâd.
Milleti eylermisiniz nâmurâd.
Arş yiğitler vatan imdadına.

Rehberimiz gayret i merdânedir.
Her taşımız bir nice bin cânedir.
Câne değil meyli bu gün şânedir,
Arş yiğitler vatan imdadına.

Yâre nişandır tenine erlerin.
Mevt ise son rütbesidir askerin.
Altıda bir üstüde birdir yerin.
Arş yiğitler vatan imdadın. »

Her tehlikeyi göze alarak ölüme susamış bir Arslan gibi o da hürriyet mücadelesinin arslan kesilmiş neferi olarak şanlı yelesini sallamaktan asla çekinmemiştir. Hiç bir kuvvetin galebe çalamadığı imanle bir arslanın kafese girşi gibi milletin sağlığı, se'âmeti ve yüks k menafii için Magosa Zindanı'nın karanlık ve rutubetli duvarları arasına bir an bile tereddüt göstermeyen girmiştir. Zalimlerin vatan uğurunda kendisine lâyık gördükleri bu ağır cezâ onun bir tek kılını dahi oynatmamıştır. Bu son sözüme Büyük Vatan Şairimizin Magosa Zindanı'nın temellerinin yerinden oynatan şu kudretli kıl'ası kuvvetli bir delil sayılmaz mı ?

« Zâlim olsa ne rütbe biperva.
Yine bünyâd-ı zûlm-ü biz yıkarız.
Merkezi hâke atsalarda bizi.
Kürre i arzı patlatır çıkarız. »

Milli edebiyatımızın merkezi bir otoritesi o'an Namık Kemal

vatan, millet, hürriyet... mefhumlarının doğurduğu görüş ve duyuşlarını altı gurba ayırarak tetkik edebileceğimiz muhtelif eserlerle aksettirmiştir. Onun milli edebiyatımızda merkezi bir otorite olarak işgal ettiği mevkîin sırrını; fikirlerini vatan ocağının milli örsünde döğmüş ; memleketinin yerli potasında eritmiş , « Demir Dağ'ı delen Koca Türk » gibi hızını milli kaynaktan almış ; eserlerinde Türk'ün şanlı ve şerefli oluşlarıyla birlikte hale ve istikbale dair düşüncelerini pervasızca işlemiş olmasında aramak lâzımdır.

Bütün ömrünü dnrmadan , dinlenmeden vatan için cömertce harcamış olan Namık Kemal bize, milli ruh n o'gun meyvelerini vermiştir. Her türlü varını vatan uğuruna feda , millet yoluna seferber etmiş milli ruhun srglam tecellisidir. Çünkü o, doğruluk mihrabının önünde secde etmiş, hiç bir harici kuvvet ve kudretin huzurunda diz çöküp kapanmamıştır.

Türk vatan ve milliyetperverliğinin Türk ruh ve gönüllerinde yükselen abidesi Namık Kemal'i , Gelibolu sirtlarında yurdu gözleyen torunları kahraman Mehmetcik'ler Bolayır Mabedinin karşısında sukûti ve haşmetli duruşlarıyla beklemektedirler.

Büyük vatan şairimiz'in aziz ruhu şad olsun.

İlk Rüyalar

Cemal BİLİRE

Gün olur : Çıkarsın yüce dağlara,
Bir zümrüt ormanda bağrın genişler :
Gözünde canlanıf cennet bir ara,
Bu sonsuz yeşillik ruhuna işler.

Yıl geçer . . Görülür aynı manzara ;
Neyleyeyim esen yel eski yel değil,
Bu yer, ilk gördüğün, Çamlıbelidir.

Gün olur : Zorlukla savaşıf azmin,
Neş'e ile ezersin ömrün yasını.
Bahtından ümitli, yarından emin,
Duyarsın yaşamak ihtirasını.

Yıl geçer ; Yatışır o eski hummalar
Gönlünde dilekler bulunur, amma
Neyleyeyim ilk arzu ilk emel değil

Gün olur : Seversin : Yanan bir evden
Göz göre sende girersin içeri.
Bir kadeh sunarlar safi alevden
Bağrında duyarsın o ilk hançeri

Yıl geçer . . Görürsün başka şafaklar
Som altın perçemler, yahut dudaklar
Neyleyeyim, o ohu, o güzellik değil.

Necdet Rüştü EFE

Samsun Limanının yapılması bir zarurettir

Samsun ve Mersin limanları arasında iş kapasitesi bakımından bir mukayese yapacak olursak, neticede; Samsun limanının yapılması zarureti meydana çıkar. Bu zarurette hislere değil, rakamlara dayanan bir realitedir.

İrfan YANKUTAN

Güney İllerimizde çıkmakta olan bütün gazeteler Dünya Bankasından alınacak kredi ile Samsun limanının yapılmasının doğru olmayacağı hakkında indi mütalâalarla dolu neşriyata başladılar. İstanbulda çıkan Cumhuriyet refikimizin, 10 Aralık tarihli nüshasında da liman dâvasında "Mersinlilerin Samsunlulara verdiği cevap," başlıklı Kemal Mörel imzalı bir makale okudum. Bu sayın yazar, Mersin limanının, Samsundan daha evvel yapılmasının lüzumlu olduğunu belirtmeye çalışıyor ve neticede "Samsuna liman yapılması abestir," diyerek bir hükme varıyor.

Biz yalnız Cumhuriyet gazetesinde çıkan yazıyı değil, aynı zamanda cenup İllerimizden gelen ve Mersin limanının daha evvel yapılmasını ileri süren bütün yazıları okuduk. Bu yazımızda Mersinlilere toptan cevap vermeğe çalışacağız.

Sayın okuyucularımızda taktir ederlerki, liman inşası gibi milyonlarca lira istiyen ve memleket iktisadiyatıyla omuz omza ilgili olan liman yapılması işleri daima uzun bir tetkik neticesinden sonra karara bağlanır. Şu şehir

halkı liman istiyor diye o yere bir liman yapılması fikrini müdafaaya yeltenmek kadar yersiz bir hareket tasavvur edilemez.

Cumhuriyet gazetesindeki makalesinde sayın Kemal Mörel, bize Mersin limanının 1938 yılına ait rakamlar vererek iddiasını 11 sene evvelki iş hacmiyle müdafaa etmeye kalkıyor.

Halbuki Samsun ve Mersin limanlarının hususiyetlerini mukayese etmek ve bundan sonra katî hükmü vermek icap ederdi.

Biz eğer Samsun Limanı ve sahip olduğu hinterlandla, Mersin hinterlandı arasında esaslı bir mukayese yapacak olursak, netice Samsun lehine tezahür edecektir.

Şimdi Samsuna liman yapılması zaruretleri üzerinde duralım.

1 - Coşkun Karadenizin kıyıları ortasında bulunan deniz, kara ve hava yollarına sahip olan Samsun 6-7 vilâyeti içine alan geniş bir hinterlanda sahiptir. Bu illere giden ve buradan istihsal edilen her türlü yiyecek

ve mahsul Samsun limanından sevk olmaktadır. Aynı zamanda Samsun Türkiyenin en büyük iki ırmağı olan Yeşilirmak ve Kızılırmak deltalarına sahiptir. Yeşilirmak deltası üzerinde bulunan Çarşamba İlcesinde 58.5000 hektar ekilmeye müsait arazi mevcuttur. Terme İlçemizde 37.000 hektarlık, Kızılırmak deltası üzerinde bulunan ve 15 bin nüfusa sahip olan Bafrada ise 40.000 hektarlık Ekime müsait arazi vardır. Ayrıca bu üç ilçe topraklarında kurutulmakta olan bataklık ve temizlenmekte olan çalılık ve yarı ormanlık yerlerdende tahminen 80 bin hektarlık münbit arazi elde edilecektir. Biz yalnız Samsun şehrinin üç ilçesindeki münbit arazi yekûnunu veriyoruz ki, bu kadar arazi küçük bir devlet olan Hollanda arazisine muadildir.

Hem halen, bu topraklarda iptidai unsullerle ziraat yapılmasına rağmen bire 40 ve bire 60 mahsul alınmaktadır.

Son gelen haberlerden öğrendiğimize göre de; Hükümet Bafra ve Çarşamba ovalarından azami şekilde istifade için geniş etüdler yaptırmaktadır.

Eğer bu bölgede modern ziraat işletmeleri yapılır ve modern vasıtalarla ziraat yapılırsa buradan istihsal edilen mahsul, Türkiyenin yarı nüfusunu besliyecek bir istihsal rekoru kıracaktır.

Aynı zamanda Samsun ve hinterlandında şimdiden bir sanayi ve ziraat inkişaf başlamıştır.

Bugün sigara, un, şeker fabrikaları, kömür, ve yeraltı madenleriyle Samsun ve Bölgesi Türkiyenin en zengin yerlerindendir. Dünyanın en nefis tütünlerini yetiştiren Samsun Bölgesine

tütünden her yıl 40milyon liralık gibi muazzam bir gelir girmektedir.

Sonra limanlar, mevcut durumları nazarı itibara alınarak yapılmazlar. İstikbal da hesaplarda yer alır ve esasında almaktadır. Bugün Samsun limanı, vinçten mahrum 9 iskelesiyle bir hilâl şeklindedir. İskeleler sığdır, vapurlar limandan çok uzakta demirlerler. Buna rağmen Samsun limanından senede 200 bin ton ile 250 bin ton arası mal tahmil ve tahliye edilmektedir. Eğer Samsuna bir liman yapılacak olursa ve bu rakam en aşağı 10 misli artacaktır. Çünkü, Samsun hinterlandında bulunan şehir ve ilceler İstanbul ile olan alış verişini daha çabuk olsun diye pahalı olmasına rağmen kara yolu ile yapmaktadırlar.

Halbuki liman yapılırsa, daha ucuz olarak bu şehirlerdeki nakliyat Samsun limanından yapılacaktır.

Bundan başka, Karadenizde Trabzondan, İstanbula kadar olan geniş bir sahada tek bir eminaliman yoktur. Her sene bu yüzden onbinlerce liralık mal ve can kaybı olmaktadır.

1938 den evvel olduğu gibi birgün elbet dünya düzelecek ve Orta Avrupa memleketleriyle tekrar ticaret başlayacaktır. İşte o zaman ta Polanyaya ve Almanyaya kadar gidecek mallar en kısa yol olan Samsun limanından geçecektir. Esasen bugün için ticari bir merkez olan İstanbul limanı bile ihtiyacı zor karşılayabilmektedir. Böylece Samsun limanının yapılmasıyla İstanbul limanındaki sıklette ehemmiyetli bir şekilde azalmış olacaktır.

Mersin limanına gelince: Mersin 1938 yılından evvelki senelerde, cenup illerinin ihracat ve ithalat limanı idi. Bu daha ziyade iktisadi ve siyasi

Park

Güzel Park
Sana ne oldu böyle
Neş'en kaçırverdi birden
Hani çiçeklerin,
Kokuların ?
Bak, her köşen ıssız
Kimsesiz sıraların
Unutulmuş sevgililer gibi mahzun . .

Bir sebep var
Anlat,
Dert ortağın
Sır ortağın olayım,
Vallahi kimseye söylemem . .
Dostun olmasaydım
Öteki insanlar gibi olurdum.
Anlat güzel Park ;
Hem bir benzeyiş var aramızda,
Göklere uzanan
Çıplak ağaçlarının
İstek dolu kollarıyla
Anlat . . .

Sabahat ACUNER

bir zaruretin neticesiyle olmuştur. Sayın Kemal Mörel, bize Mersin limanının faaliyetine ait rakam verirken bu seneleri değil eski seneleri nazarı itibare alıyor. Halbuki yakın tarihe bir göz atacak olursak görürüzki ; 1938 yılında cenubun en modern ve en emin limanı olan İskenderun bizde değildi. İşte bundan dolayıdır ki Mersin limanı o zaman faaliyet gösterebiliyordu. Vaktaki 1939 yılında İskenderun limanı bize geçince, Mersin eski kıymetini kaybetmiş oldu. Çünkü, İskenderun limanı emin ve tam bir liman olmak için gereken hususiyetlere sahipti. Buraya hükümetimiz milyonlarca liralık liman tesisleride yaptırdı.

di. Bu şartlar altında İskenderun limanının pek yakınında bulunan Mersin, Akdenizde muavin bir liman olmaya mahkûm oldu.

Son senelerin istatistiklerininide tetkik edecek olursak görürüzki; Mersin limanının geçen sene sevkettiği mallar 85 bin tonun fevkine çıkamamıştır. Buna rağmen Samsun limanından geçen sene 250 bin ton mal tahmil ve tahliye edilmiştir.

Neticede, Samsun limanı ile Mersin arasında iş kapasitesi bakımından bir mukayese yapacak olursak, Samsun limanının yapılması zarureti meydana çıkar. Bu da hislere değil, yukarıdaki rakamlara dayanan bir realitedir.

İki zıt renkli, bugünkü dünyanın
muhtaç olduğu yeni bir
ümanizmaya doğru mu?

Dördüncü Beynelmilel Cenevre Fikir Tartışmaları Arifesinde

Edourd Martinet

Yüz sene evvel Bern'lilerin en spiritüellerinden Bonstetten, Cenevre için,, Yazarların ve düşününlerin oturduğu, geçtiği ve karşılaştığı yer burasıdır; demişti. Mübalâğa etmeden, bunu, bugün içinde söyleyebiliriz. Cenevrede fasılasız olan sayısız toplantılardan bahsetmeden, yapılacak olan dördüncü beynelmilel fikir tartışmalarını düşünelim.

Bu sene, hatiplerin görüşlerini tartışmak ve neticeye bağlamak için serdedecekleri konunun ruhunu, eğer yanılmıyorsam, sanat tenkitcisi ve profesör olan seçkin vatandaşlarımızdan Albert Rheinvald'ın ileri sürdüğü (Yeni bir Ümanizma) konusu teşkil etmektedir.

Bay Antony Babel tarafından idare edilen kurucu komite, müsabaka ve tartışmaları muhtelif memleketlerin mümtaz şahsiyetleri ile zenginleştirilmiş ve sağlamlaştırmıştır. Sekiz genel toplantı boyunca, aşağıdaki konuların halli beklenmektedir.

I- Modern Dünya ve Klasik Ümanizma (Fransa) Rene Grousset

II- Papanın hitabı ile alakalı halihazır akis ve hâdiseler (İsviçre)

M. M. Karl Barth ve R. P. Maydieu.

Çeviren : Cemal BİLİR

III- Şark Medeniyeti İnsanı (Fransa) M. Poul Masson Oursel

IV- Sanayi ve Teknik Devrimi İnsanı (Fransa) Maxime Leroy

V- İctimaî ve Siyasî devrim İnsanı (Fransa) Henri Lefebvre

VI- Kainâta, Alim Görüşü ile İnsan (İngiliere) M. J. B. S. Haldane

VII- Kainâta, muharir gözü ile İnsan (İngiltere) M. Middleton-Murry

VIII- Yeni bir Ümanizmanın şart ve imkânları (Almanya) Karl-Karl Jaspers.

Bunun haricinde yapılacak olan umumi toplantıda muhtelif memleketlerin profesörleri, filozof ve yazarları yer alacaklardır.

Bunların içinden bazılarını zikredelim.

Danimarka namına; profesör Olsen, Almaya namına, MM. Hane Foeschke ve Valter Veidner, İtalya namına, MM. Umberto Campagnola, Giovanni Peuti ve Rodolfo Palbucchini, İngiltere namına MM. Allan Price Jones ve B. Vall, Fransa namına MM. Rene Lalou, Jean Vahl, Jean Lescure, Jean Grenies, Thierry Meaulnier, Pierre Maury, Jean Amronch, Gustave Thibon, Hauteceur ve belki son çarpışmanın gözdesi İsviçreli M.

Gabriel Marcel ve yine İsviçre için MM. Albert Picot' Albert Malche, Leon Bopp, Jean Marteau, Denis De Rougemont 'Ch. Baudonin, Labbe Chavaz, Jean G. Lassier, Henri Motiğ, Poul Verner, Reneto Rengli, Beaujon, Franz Spoeri, Visser't Hoost.

İşte, kesmekeş içinde bulunan dünyamızın. Yeni bir Ümanizmanın bulunması ve bizleri irşad etmesi Ümüdiyle beklediği istifadeli bir hitabe serisi. Yeni Ümanizma fikri, neyi vazzedecektir. ? Dördüncü çarpışmanın zabıtları, hiç şüphesiz, bizi bu hususta tenvir edecektir.

I- (Dünya Vatandaşlığı Fikri) Hiç bir ırk, hiç bir ictimai sınıf hiç bir Millet (Barbarus-Yabancı), barbare, sınıfa atılmıyacak ve bu bu şekilde isimlendirilmeyecektir.

II- (İnsan Birliği Fikri) imkân nispetinde, iktidar ve bilgileriyle mütenasip, dereceli ve sıra takibbeden bir insan birliği fikri.

III (İnsan ebedi veya dünyevi sonsuzluğa bağlılık ve inanış fikri. Bütün bu fikirler, insanın, bilhassa modern dünya insanının realiteleriyle tezat teşkil etmektedir.

Temenni edelim ki : hatipler, bu fikirlere tezat teşkil etmeyecek yeni bir realite bulsunlar. Ancak böylelikle, söleri halaskâr ve verimli olabilir. Adet veçhile, konferans ve toklantılar, artistik gösterilerle zenginleştirilecek ve süslenecektir.

Atölye tiyotrosu, Jany Holt, Germaine Montere, Pierre Renoir ve Jean Servais ile Yazar Paul Claudel yardımı ile (Zor kazanılan emek) isimli, iki temsil verecek ir Orkestrada Sa-

muel Baud-Bovy idaresinde Debussy, Haydn, Frank Martin ve Stravinsky den eserler çalacaktır. Cenevre radyosunun yardımı ile de Beethoven ve Cothe, den Egmont dinlenerek ve yine İsviçreli bestekârlardan Henri Gagnebin, Alphonse Roy, Jean Binet, Francois Marescotti ve Roger Vuataz, in eserleri dinlenecektir. Ve nihayet. Rath müzesinde (Üç asırlık Fransız resmi) ismi altında, Fransız müzeleri tarafından emaneten verilmiş 16, 17, 18. inci asra ait şaheserler hayranlıkla seyredilecektir.

Görüyorsunuz ki: her şey, Dördüncü Cenevre Fikir Çarpışması süresince mevcut Ümanizma ananelerini muhafazaya, aksi halde, yenilmeğe çalışmaktadır.

Geçen sene, üçüncü beynelmilel Cenevre fikir tartışmalarında: konferans verenler arasında, gözde olarak M. Gabriel Marcel vardı. Her dakika ve görüşmeler devamınca, söz istiyor, hatiplerden kullandıkları kelimelerin manalarını tasrih etmelerini ve (İzm) li tâbirlerin, karanlık giriftliklerinde kaybolmamalarını ve hakikatten uzaklaşmamalarını istiyordu.

Bu sene de, yeni bir Ümanizma aramak gayesiyle toplanan dördüncü karşılaşmada bir gözdesi var; o da proföser Karl Barth'dır. bir çok meşhur ilahiyatçıların itidalli, temkinli ve sabırlı karakterlerinin aksine, profesör, canlı, sabırsız ve taşkındır. R. P. Maydiu'den aşağı kalır tarafı yok. Sert ve acı müdahaleleri, yerinde (Balois) vâri nokteleri ve bağlı bulunduğu tezleri, mantıkî, ilmi bir şekilde ve illiyetleri ile, taâsûpla şiddetli bir şekilde, tepeden, hakim üslûbu ile muhataplarının önüne sürmektedir.

Bilmem, halen, Bale şehri Ünüver-siteside doğmatik profesörü olan Karl Barth'ı tanıtmaya lüzum var mı? Papaz Journet, nin (Nova et Vetera) başlıklı bir yazısında, ondan Lüter ve Calvin, in yazarına diye bahsetme-si kafi değil midir? Röformasyon sa-lonunda, R. P. Maydiou ile verdikleri Hristiyanlık hitabesi ile âîakâh hadi-seler isimli konferansta, iki bine ya-kın entellektüeli cezbedebilmeleri, kendileri payına, ıftihar edilecek bir hadise değil midir? Memnun edici bir netice. Herkesin kalbi ve kafası yerine; bir çek karnesi, atom bomba-sı ve icat makinası yokki... Bereket, daha, dînî ahlâkî ve spritüel meseler-le uğraşan insanlar var. Bunu, bize, münazaralara iştirak eden çeşitli kon-ferans verenlerle, dinleyici sayısı is-bat etmiştir.

Profesör Karl Barth, yüksek bir tribünden veya bir kürsüden dinle-mek ne kadar hoş bir şey... Fakat kendisi ile başbaşa konuşmak şüphe-siz daha iyi. Bu fırsatta, çok şükür, bizlere nasip oldu. Külli ve ilahî ira-deye bağlılığı, manevi sukûneti bol bol tattık. İşte muhtelif şekil de te-zahür eden fakat; ideali, kendini vermek' tabi kılmak, inanmak, mü-samaha ve karşılıklı saygı olan üma-nizmanın büyük iyilikleri ve, işte yine: karşılıklı anlayış havası içinde, insan-ların, birbiri ile temasını temin eden beynelminel fikir tartışmalarının iylik-leri. Böyle bir nimetten istifade et-mesini bilmeyenlere çok yazık..

Profesör Karl Barth, konferasın-da, metot, açıklık, canlı ve bilhassa tesirli bir tarzda, bu noktaya işaret ettiğinden; kendi kendimize, ondan, bazı sualler sormaya cesaret bulduk. Mütebessim bir halde, piposundan

bir kaç nefes çekerek-mazbut bir ta-lebe gibi not aldı. Sonra, açık kalple ve kibarca, azametsiz ve akademi ağzalarına mahsus yüksek perdeden konuşmaksızın, dindarlara has olan sertlikle değil; aksine, sade bir tavır, ince bir nükte, derin bir mana, müte-vazi, emniyet telkin eden ve insan kıymetlerinin nisbiliği ile, kendi şah-si kanaatlarını söyledi. Böyle bir adam karşısında, nasıl manevî bir teselli bulunmaz.

Kendisine, bu karşılaşma hak-kindaki fikrinin, ne olduğunu sor-dum. Sual, tepeden inme idi. Profe-sör, zeki bir gülümseme ile, bunu, karşıladıktan ve yedi defa yutkun-duktan sonra, sualimi şöylece cevap-landırdı.

Tartışmalara ilk defa geldiğim için, evvelden edinilmiş hiç bir fikrim yoktu. Müsade ederseniz, kanaatları-mı izhar etmeden evvel, bir kaç ten-kidim var, onları söyleyeyim. Bazıları, görüşmeleri, bir gösteriş vesilesi yap-makta, halli beklenen ve görüşülecek meselelerle hiç alâkâsı olmayan not-ları, sıraları geldikçe, ceplerinden çı-karıp, dinliyecileri hiç düşünmeden, okumaktadırlar. Latife kabilinden söyleyeceğim, burada, ajetâ, entelek-tül bir fuarın, yarenliğini yapmak için toplanmış bulunuyoruz sanki... Başkan, bir mutavassıt durumuda bulunmalıdır. Görüşmeler, bir realite-ler teatisinden ziyade, müşterek bir-çalışma mahsulü olmalıdır. Ne olursa olsun, bu karşılaşmalar R. P. May-diou nünkü ile komünist doktrini müdafii Henri Lefebvre inkiler gibi çeşitli ve birbirine zıt kanaatları, gö-rüşleri, karşılaştırmaya ve yüzleştir-meğe vesile hazırlaması bakımından

çok ehemniyetlidir. Böyle bir şeyi görebilmek için, taâ buraya kadar gelmem icabetti. Başka bir yerde, buna imkan var mıdır? Bunun neti-cesi olarak, Cenevrede, bende derin izler ve hatıralar bırakmış ve biraka-cak olan tanışma vesileleri elde ettim.

Komünizm ile Kristiyanizm'min yabancıları değildim. Bunlar hakkında, geniş fikrim vardı. Fakat, iki zıt renkli Ümanizmayı temsil eden adam-lar arasında yaşamak ; çok hoş bir şey. İnsan, iyi bir şekilde ve mükem-melen anlaşılabilir.

İkinci sualim şu oldu :

- Tecrübeniz, harp v e hayat zorlukları karşısında, hristiyan ve hristiyan olmayan insanları, size nasıl mülâzaha ettirdi.

- Hristiyan ve gayri hristiyan, hepsi felâket karşısında, yani manevi çözülmeye ve cesaret gösterilmesi icabbeden yerde aynıldılar. Gördü-ğüm b' r çok hristiyanların, hristiyan olmıyanlardan daha değerli, mukavim ve üstün olduğunu iddia edecek de-ğilim. Böyle bir iddiada bulunmak, hakiki hristiyanlık demek değildir. Hristiyanlık, gösteriş yepmadan ve böbürlenmeden büyük bir hürmet ve tevazu ile diğerleriyle anlaşmak yoluna gitmek demektir. Yoksa hris-tiyan olup olmamak bir mesele teşkil etmez.

Bu hal, haricî meselelere ve mü-nasebetlere tesir etmediği gibi, insana bir imtiyaz ve paye de vermez. Sa-dece, bir oluş ve inanış keyfiyetidir. Üçüncü sorum da şu idi:

- Size göre, Ümrnist nedir?
- Karl Barth, hayretle bunu, kim-

sede tarif etmedi diyerek, söz'lerine şöyle devam etti: Netice itibariyle, bü-tün söylenenlerin hülâsası şudur:

Ümanizm, insan demektir. İnsan da (Ben ve İzm) dir, dedi. Marksizm Egzistansializm gibi yeni (Ümanizma-lar düşünüldü. Neticede bunlar tarihî bir mefğum, fikir veya birer ideal oldular. Hakikat ise - yarın ne ola-cağımız - istifhamı altındadır. Mark-sizm Egzistansializ'min (İzm) li büyük projelerini hiç sevmem. Hristiyanlık hakkında ise, sizlere birçok şeyler söyleyebilirim. Gelecek, istikbal kim-seyi düşündürmüyor. Bununla beraber biz hristiyanlar, hiç olmazsa geleceği kısmen temsil ediyoruz. Kendi kendi me Allahına inan! göreceksin diyo-rum. (Neyim, ne olacağım) diyen Üma-nizmayı kabul ederim. Büyük bir hür-met ve tazimle Allahın bize neyimu-mukadder ettiğine ve bizi ne yapaca-ğını kabul ederim. Allahın yarattığı ve oyuncağı olan insan kadar, Üma-nist olamam. İstikbaldeki adamda, bizim kabul ettiğimiz veya reddet-tiğimiz adamı, sembolü olacaktır. Bu, bir fikirden ziyade bir realite ola-caktır.

- Son sorum da şu oldu: Hristi-yanlıkla iki zıt kutup halinde bulunan Marksizm bir Ümanizm midir?

Bu sorum karşısında profesör, bütün filozofları üzecek şaşırtacak bir tavırla:

- (İzm) ismi altında, isimlendirilenlerin hepsi gayri insanidir. Bunlar insanlığa zorla kabul ettirilen birer programdır. Birer fikirdirler. Mark-sizm, Kapitalizm ve tarikatçılık hepsi

dost başından irak olsun. (Burada dikkat edilecek nokta, meşhur ilâhi-yatcının muhafazakârlar gibi, sertce konuşması yerine, imanı tefrik edemiyen ve tahrif eden müminlerin çok mücerret kelimelerin karşısında şüpheye düştükleri gibi, hüsnüniyetle konuşmasıdır) Gabriel Marcel, (izm) lerden ürpermektedir. Şayet (izm) ler birer yardımcı ve yapıcı birer mefhum olarak kabul edilirse belki faydalı olabilirler. Fakat bunlar, mutlak olmak istediler mi, birer gayri insanî nesne haline gelmektedirler. Totalitarizm'i ve diktatorya'yı meydana getirmektedirler. Uzağa gitmeğe lüzum yok. Nazizm ve Faşizm'min akibetlerinin ve halen mevcut diğer (izm) lerin aklı selimi yerinde olanlarında kabul edeceği gibi, ne olacakları meydandadır. Fakat; bu dediklerimle, içinde hakikatler bulunan Marksizmi hedef tutmuyorum. Marks, büyük bir adamdı. Fakat, ondan takdis derecesinde se-vilecek bir din ve tapılacak bir put meydana getirilmek istenirse; bu gayri insanî bir iş olur.

Bildiğim bir şey varsa, ne komünizm'e ve ne de antikomünizm'e taraf olacağımıdır. Bunlara taraftarlığı, bir prensip ve renk meselesi yapmadır. Bunların üstünde, hakim, bir

renke, insanlığa ve düşüncelerine sahip olunmalıdır. Marksizm bir prensiple çıkmamalıdır. Kısaca, komünizm, inhisarcı bir tez yerine, şahsi bir mükellefiyet olsaydı, belki faydalı olabilirdi.

Bu durum karşısında, çare olarak, yeni bir Ümanizmanın, dördüncü fikir tartışmalarında ruhunu teşkil ettiği gibi, hristiyanlıktan başka bir şey olmasından daha tabii bir şey olamaz Zira, hüküm sürmüyor ; idare etmiyor ; Allah tarafından hüküm sürdürülüyor ve idare ediliyoruz. Taktir edersinizki, bunları söyleyebilmem, hristiyan oluşumdur. Diğer, islamiyet gibi Ümanizmalar da tartışılabilir ; Fakat, netice itibariyle hepsinin illiyeti, fikirle ve sistemle yaşamayan (insan) olacaktır. Hepimizce de ilk ve son soru şu olacaktır. (Sen kimsin, nesin,) yoksa inandığın (izm) min değil.

Profesör Kral Barth gibi bir şahsiyetin ağzında, bu kelimeler mana bakımından ne kadar ciddi, ağır ve kıymetli. İlhamlarını, yaşayan bir imandan, külli iradeye, emniyetle, tazimkâr (ve bu hale naklen ve aklen) itaatten ve mefhumunu, insanın, hakiki bünyesinden alan bunlardan, daima faydalı verimli olarak, meseleler karşısında, murakabe ve mukayeseye varılabilir.

GEZİ NOTLARI :

Gerze

M. Süheyl ESEN

— II —

Sinoptan Gerzeye veya Gerzeden Sinopa gelmek için haftada bir defa olan vapuru beklemeğe ve sinirlemeğe hiçte lüzum yok. Çünkü karşılıklı her gün du iskeleler arasında yolcu ve eşya nakliyatı devamlı olarak muntazam motörlerle yapılmaktadır. Lâkin İskeleye kadar hamal bulmak bir mesele halinde sizi şaşırtabilir ... Olmazsa ve hamal bulamazsanız çantalarınızı bizzat taşımak mecburiyetinde kalırsınız. Ey fena mı ? Zoraki ekonomi ...

Gerzeye gidiyordum. Bunun için her şeyden evvel motör sahibi keçi bulmak ve mutabık kalmak şartmış! Biz de öyle yaptık. Patronun adı keçi ama pek işgüzar ve pişkin iş adamı. anlaştık. Motörümüz zümrüt yeşil bir isparta halısı gibi gözlerimizi okşayan kıyıyı takip ederek Gerzeye doğru yol alıyoruz. Lâkin bu yeşil kıyıları, toprağının parmakları kınalı gelinlik çağında gülbüz, kızları değil tabiatın üsdad fırçası ve sanatkar parmakları yaratmış... Medeniyet ne kadar ileri gittiğini iddia ederse etsin onun eşsiz eserleriyle asla boy ölçü-semez.

Günlerdenberi uslu uslu,kadın kadıncık, nazlı nazlı uyuyan deniz birdenbire köpürmeğe ve dalgalar ardı ardına bir dev g.b.i irileşmeğe başladı. Babacan kaptana soruyorum:Gün doğrusu esmeğe başlamış... Aklıma buna dair olan parktaki konuşmamız geldi. Orada bulunan denizcilerden birisi bana aman bey demişti sen bunun cilveli kırıntmasına aldanma, kurtun yavrusu hiç kuzu olur mu ? Hele bir gündeğrusu essin de seyret yosmayı... Seyretmek değil bunun korkunç tadını da tattım. Lâkin ömrümün fırtınalarla dolu oluşundanmıdır bilmiyorum kasırgalardan, dalgadan korkmam İnanır mısınız hoşuma da gider! Bir kelime ile deniz ve onun doğuracağı tehlikeyi nedense pek umursamıyorum. Belki bunda da vahşi bir zevk var... Hulusa hayatıboyunca heyecanın tarifsiz hazzını bulup tatmak için fıçı içinde kendilerini Niyağara şelalesine atanlara ne demeli ? Bu bakımdan sabit gelirli vatandaşlar muhakkak ki bahtiyardırlar ! Ömürleri devamınca heyecanın tür-lüsünü hissederler.

Her ayın birinci günü dizi dizi

sıralanan alacaklılar karşısında sekeden cennete kavuşmayanlara ne kadar hayret edilse yerinde olur . .

Motörde deniz yollarının Gerze acentesi Nesimi Baydur da var. Müşarünileyh fasılasız tatlı tatlı konuşuyor. Kendisi pek zarif ve nükteden bir zattır. Kulağımın birisiyle kaptanın maceralarını zaptetmeğe gayret ederken ötekisiyle ne Nesiminin cevherlerini dinlemeğe elimden geldiği kadar çalışıyorum. Maşallah Bülbül . . Durmadan azıtan fırtınadan yolcular dan çoğunun beti ve benzi atıverdi. E ölümle kucaklaşıp sarmaş dolaş olmak pek de heveslenecek şey değil. Lâkin üstüne titrediğimiz bu canı ergeç aziz topraklara vereceğiz. Yaşadığımız müddetçe bizi doyuran bu hasis tefeci sonunda alacağını katmerli tahsil etmekde gecikmiyor ! Ve borcumuzu ister istemez ona öde meğe mahkûmuz . . Bu yâveyi yumurtalıyınca bazıları selavat getirmeğe bazıları da öyledir ama balıklara yem olmak istemiyoruz dediler. Tabiat kanunları ne tuhaf ? Canlı veya cansız her varlık mutlaka bir işe yarıyor. Yol arkadaşlarıma canım neye telaş ediyorsunuz ? Kadere rızâ göstermek çaresiz . .

Denizde ölüm bir az da şâirane olur. Balıklara yem olmanın da tesellisi olmalı. Fakat bir gün de hem cinslerimiz elbet onları avlamak suretiyle intikamımızı alırlar diyor umda karşımda bulunan bir kocakarı bana aksi aksi bakıyor. Gelini varsa kimbilir bu acuzenin elinden neler çeker ? İşte bu sayın Bayan bana bakarak bir şeyler mırıldanıyor. Belki de hay dili tutulması, şom ağızlı herif yere batasınca gibi hayra yoracak şeyler değil . . Bakışından bunu anlıyorum, ağzından yer alsın inşallah !

Saatte dört mil yol alan motörün çekiş takatinin bir az daha yavaşlaması için tanrıya yalvardım. Lâkin sallantılı yolculuğumuz akibet sona erdi. Feneri dolaşıpta koya girince herkes bayram yapmağa kalkıştı. Gerze ne hoş ne çekici bir kasaba. Burada da çepeçevre her taraf yemyeşil.

Gerzenin ötesinde ve Samsun istikametine başı dumanlı, mor dağlar sizlere köroğlu destanını fısıldıyorlar sanırsınız. Fenerin arkasındaki sırta yaslanan muntazam ahşap evler iskeleye doğru deniz seviyesine tatlı bir inişle kayıvermiş. Gözünüzü ve daha güzel bulmak iştirakiyle cırpnan gönlünüzü doyuran bu şipşirin ilceye (Yeşil Gerze) demek hiç mübalağa olmayacak.

Bay keçinin motörü iskeleye rampa ederke rıhtımda bizi karşılamaya gelen dostların sevimli yüzlerini seçiyorum. Bunların arasında tanrı misafirine her zaman güler yüz gösteren Bekir Öğetin sempatik çehresi yüreğime su serpti.

Hayatıyet fışkıran Gerze derli toplu ve çok hareketli bir yer. Yarıları, bazı istisnaları hariç başdan aşağı ahşap. Lâkin Allah korusun Sinop gibi yangın âfetine uğramamış. Bilhassa Sinop ve Gerze Belediyelerinin yangın söndürme tesis ve cihazlarını takviye etmeleri ne kadar lüzumlu. Hele Sinop yangınlarının korkunç tahribatının izi hala meydana iken . . .

Gerze üç meşhur metaa sahiptir. Tütünü, barbunyası ve horozu. Gerze tütünü evsaf bakımından Bafra ayarı ve pak ragbette. Bu yüzden milyona varan rekolteden elde stok mal kalmıyor. Tabiatın Sinop toprak-

larından esirgediği özellik yani baskındaki Gerzede mevcut. Lâkin tütün ekicileri de ilcelerinin hak ettiği şöreti muhafaza için son derece titizlik göstermekten asla geri kalmıyorlar. Ve böylece dürüst çalışmanın mükâfatını da topluyorlar şüphesiz.

Gerzenin tek muhteşem yapısı Tekel idaresine ait yaprak tütün baki mi evi. Lâkin hikmetinden sual olunmaz ya tutmuşlar bu canım binayı ta yukarılara, belki de kem gözlerin nazarından sakınmak için olacak bir yere oturtmuşlar. Ticari ve ekonomik mülahazalar mütalea edilmeden olan olmuş. Yer var, imkân var. Gelin şunu lebi deryaya yapiverin de hem şehri süslesin hem de her yıl nakil ücretinden on binlerce lirayı tasarruf edin . . Aradan yıllar geçmiş olmasına rağmen bu şaheser gaffeti gösterenleri hala tenkit edenler eksik değil. Nişlersiniz demokrasi var ! Elin ağzı torba değil ki dikelim. Ama hak vermemeğe imkân yok.

İlk okullardan iki tanesini de karşı karşıya ve şehrin çok yukarılarına inşa etmişler. Kim bilir ki belki bu okulların böyle yan yana yapılmasının ciddî ve zarurî sebepleri vardır ? . . .

İlcede Belediyenin çalıştığı derhal belli oluyor. Nitekim Gerze elektrikli ışığına da kavuşmuş. Bu asırda böyle mühim bir ilcenin ışıklandırılmasına geç kalınmış hatta. Lâkin eskilerin ihmalinden kimsenin yakasına sarılmağa imkân yok. Gerze Samsunumuza nazaran bir hayli ucuz. Ev kiralalarının son haddi yirmi beş lira. Sudan ucuz değil mi ? Her nedense Sinob olsun, Gerze olsun sebze ihti-

yacını hariçten temin ediyorlar. Ve bu yüzden de pahalı satılıyor. Ne yapmalı ? Kadı kızında da elbet kusur bulmak kabil ! Başda kiraz olmak üzere meyvesi de mebzul. Tabiat çeşitli nimetlerini bu şirin kasabadan esirgememiş.

Gerzenin dillerde, dolaşan şöretli barbunyasından da bol bol nasıplendik. Mübalağasız bu çeşit barbunyalar İstanbulda yedi, sekiz liradan aşağı satılmaz. Lâkin burada ibadullâh. Balıkların kiralıçesi olan bu haspayı kutulara istif edip tuzluyorlar. Fevkalâde leziz oluyormuş.

Gerzede de Sinop gibi balık çeşitli ve bol. Sinopta kurulacağını memnurlukla öğrendiğimiz balıkçılık ve konservecilik tesislerini gerçekleştirmek mümkün olduğu takdirde Gerzenin de bundan faydalanacağı ve balıkçılığın gelişeceği muhakkaktır. Bu çalışmaların bir an önce müsbet sonuca varmasını temenni edelim.

Gerzenin üçüncü şöretli metaı da horozmuş. Lâkin ben merak etmediğim için bunları görmeğe heveslenmedim. Ama şimdi saf kan Gerze horozu butmak da mesele imiş. Alâkasızlık bu nesli necibî soysuzlaştırmış. Bunların uzun uzun ötüşleri karşısında hayranlarının ağızları açık kalır, mest olurlarmış. Bunu bana anlatan meraklı zata vah vah cenabı hak başka keder çermesin dedim. Bülbül veya kanaryanın şakraması insanı mütehassis eder ama horoz sesine bayılanı hiç duymamıştım . .

Bu şehir minyatörünün gezinti yerleri sayısız. Köşk denilen kahvenin bahçesinden denizi ve güneşin batışını seyretmek doyulmaz bir zevk oluyor. Acık havlarda Sipo'un silo-

etini de uzaktan görmek kabil. Etraf bahçelerle dolu. Akışlar yolundaki emsalsiz dekor sizi bir anda büyüler. Lâkin burada insan Leyla ve Mecnun misali çiftleri de ihtiyarsın arıyor ama gezintimizde bunlara rastlamak mümkün olmadı. Belki de bu çiftler mehtaplı geceleri tercih ediyorlar!

Bir akşam beni alıp Bülbul kaya sına götürdüler. Buraya sandalla gidiyor. Bakalım begenecek misin dediler? Bülbul kayası... ne sevimli ve mûnis adı var buranın. Daha gitmeden orayı seviyorsunuz. Deniz yine sâkin hüviyetine bürünmüş. Yirmi dakikada Bülbul kayasına yanaşıp kumsala baştan kara ettik. Dalların birbiriyle sarmaştığı, kayalardan süzülen berrak ince su şerhının şırıltıları arasında sayısız Bülbulün şakradığı bu yerde nefes bile almadan kendimizi hayal âleminin hudutssz enginliğine koyuverdik. Su gibi akıp gecen saatlerin farkına bile varmadan soğukdan ürperinceve kadar. Bülbul ka-

yası Nedimi ve lâle devrini hatırlatır ken onun içi ve zarıf mısraları kafanızdan geçit resmi yapıyor. Ve elinizde olmadan gül ve bülbulü toptan inkâr eden devrin şiir modasına içerliyorsunuz... Aradan yüz yıllar geçti lâkin Nedim bütün canlılığı ve bütün tazeliğiyle muhteşem bir âbide gibi yaşıyor. Onun renkli mısraları hala dudaklarımızda, benliğimizde. Ve yavaş yavaş karanlık sulara dalarak masal kayasından ayrıldık. Uzaktan bülbulün ezeli feryatları perde perde sulara yayılmakta.

Gerzeye çıktığımız zaman kasaba çoktan uykuya dalmış sokaklarda kimseler yok. Bekçilerin tiz düdük sesleri gecenin sükûtunu bir bıçak gibi yırtıyor.

Bir kaç gün içinde bağlandığımız Gerzeden erkenden otomobille ayrılacağız. Bir kaç saat de olsa dinlenmek zarurî. Yarın dağ yollarından Samsun istikametine hareket edeceğim. «Devam edecek»

Aile Terbiyesi
Meseleleri.

SİNİRLİ ÇOCUK

Gabriel Rauch

Çeviren : İlhan Bilir

Ne zaman çocuk terbiyesi meseleleri ortaya atılsa, hemen her şeyi, sinirle, o kadar alâkalı görmeğe mütemayilizdir ki : sırası gelmişken, bu meseleyi e'le alıp, daha objektif bir şekilde incelemeğe çalışalım.

Evvel emirde, şuna işaret edelim ki ; esasen, aile geçimsizliğinin son hadde vardı ve sürülen hayat bakımından, zaten istikrarsız olan, bazı aileler, şikâyet maksadı ile çocuklarının, gayri tahammül bir halde olduklarını adeta velvele ile ilân ederlerler.

Fakat, ne yazık ki, kendi kendilerine, kendilerinin onlardan aşağı kalır tarafları olup olmadığını ve yine çocuklarının bu sinirli hallerinin, irsen veya kendi eserleri olan yarattıkları muhitten olup olmadığını sormazlar. Şayet, bu soruları, kendilerine sorsalar ve samimi olarak cevap verseler ; ellerinde çocuğun, sinir muvanesizliğine

olduğu kadar, yeni doğacak çocuklarının, sinirli olabilmeme temayüllerinin önüne geçmiş ve tesirli olarak bunlarla, mücadele edecek kuvvetli bir silâha malik olmuş olurlardı.

Fakat, bundan evvel, sinirin (Nervosisme) min ne olduğunu görelim. Bu, bile bile, manasını çok genişlettiğimiz ve hakikaten muvazenesiz bir sinir sisteminin, zorla dahi vücuda gelmesine sebep olacak olan ve bir çok hayatî ve her gün şahit olduğumuz sinir tezahürlerini içine alan bir nesne değil midir ? Bu sinir bozuklukları, muharrik sinir sistemi arızalarından, meselâ : ihtilaç, spazme nöbetleri, tikler ve titremelerinden veya bariz ruhi uygunsuzluklarından olabildiği gibi kan deveranı bozukluklarından (çocuğun bir hiç için kızarıp bozarması) gibi hallerindende meydana gelebilir. Bunlara, korkudan mütevellit çocuk ishalleri gibi hazım cih-

zı bozukluklarını ve öksürük, astm, gibi teneffüs cihazı hastalıklarını da ilâve etmek lâzımdır.

Nihayet, bu bozukluklar, korku, gece kâbusları had derecede heyecanlanma halleri gibi psişik bir tablo halinde de tezahür edebilir.

Bir çok ahlaki kusur ve noksanları, bu sinir sistemi bozukluğuna atfedilmekte veya sinir sistemi inkişafında bir gayri tabii'lik olarak mütalâa edilmektedir. Ve, bunun neticesi olarakta : meselâ : kötü huylara müptelâ olmak gibi hallere açık kapı bırakan amillerin, alelade hissediş veya ahlaki ve haya hislerinin yokluğundan ileri geldiği iddia edilmektedir. Çocuğun, sinir meyil ve istidat kaynakları, irsen intikal edecek bazı illiyetlere dayanır. Ebeveynin müptelâ olduğu ve çektiği Artrltizm, romatizma, şeker, damla hastalığı ve yarım baş ağrısı gibi kronik hastalıklar, çocuğun, sinir sistemi üzerinde o kadar mühüm rol oynamazlar. Fakat, bu az da olsa, intikal edenlerin vehametini ebeveynler kendileri, bir kat daha artırmaktadırlar. Ve, o ebeviyenler, bol miktarda içilen içkinin tahribatlarını hiç düşünmezler. Kimbilir sarhoşluk anında doğmuş veya sarhoşluğu zıfâf gecesinde tah-

rik vesilesi olarak gören mantığın(?) na kadar kurbanı çocuk vardır. Bütün bunlar, çocuğun ahlaki ve hissi melekelerini kaybettirecek istidat ve temayülleri doğuştan kazandıracak sebeblerdir. Bazen, normal şerait ve sıhhatli ebeveyn'lerden doğan çocukların, çok hassas olan sinir sinir sistemlerinde sinir bozuklukları ve izleri bulunmaktadır. ve, zamanla muhtelif sebeblerin tesiri ve çokluğu ile sinir mukavemeti bûs bütün kırılmaktadır. Bu keyfiyet, sadece içinde yaşanılan sebeblerden değildir.

Hakiki illiyetlerini gerilerde, çok gerilerde aramak lâzımdır. İşte, bu durum, karşısında da tedavi çarelerine baş vurulmalıdır. Yoksa, bu sinirliliğin izâlesi (gayri mümkündür) deyip haksızca, çocuğu (Tashihi imkânsız bir karaktere sahiptir) diye isimlendirmekten çekinmelidir.

Tekrar etmek için, bu fırsatı elden kaçırmıyalım. O da şudur ki: Bir Çocuğun sinirlilik tabiatının menşei ne olursa olsun: yaşadığı mühit, etrafını saran maddi ve manevi hava, sinir sistemi inkişafında kat'i ve önemli rol oynayan birer amildirler. Ve, netice itibariyle de, çocuk için vahim neticeler doğurur? Hareketli, şüpheli ve kararsız insanlar arasında, tamus-

sıhha olarak teşekkül etmiş normal bir çocuk, sari imiş gibi, aynen onlar gibi olmak tehlikesine maruzdur. Zira, çocuk, irsende böyle marazi bir hale müptelâ ise, bu intibak. Keyfiyeti, daha kolaylıkla olacak demektir.

Bu hal karşısında, ebeveynin hâkimane olarak vazifesi şu olacaktır. Çocuğun muhitini (Çocuk karakterinin istikrarı için) ilk şart olan sakinleştirici bir hale getirmeğe çalışmalıdır.

Fakat, çocuk sinirliliği neticelerini çok mübalagalandırmamalıdır. Muazzam rakkam denecek kadar sinirli çocuktan, ancak pek cüz'i miktarı Pathologie tedavi çerçevesine girmektedir. Bir çok çocuklarda sinir alâmetleri sistematik tedavi ve terbiye usulleri ile yavaş yavaş

zail olmakta ve hepsi de iyi olmaktadır. Tabi'i bu neticeye varış, ancak en iptidai de olsa, her ailenin, kendi realitesine göre seçeceği terbiye usullerine riayet etmekle kabil olmaktadır.

İster birdenbire, ister tedavi usulleri ve basit sıhhat ölçüleleriyle kabili tashih olsun, mürabaka yaşında, çocuğun sinir tezahürleri kaybolmaktadır. Böylelikle, çocuğa hissiz, gevşek, ağır hayatı ne güzel ne sakin dedirtebiliriz.

(Sinirliyim) felâketinden, şayet tezahürleri ile mücadel' edilirse, bir (İyi) ve (Bir enerji) kaynağı kazanılabilir.

İşte, bilhassa bu istifadeli hal mülazahası ile, terbiyeci sinirli çocuk karşısında çok itina etmelidir.

DİLENCİ

Bir köşe başıdır onun sabahı,
Eksilen adımlar, dinen seslerdir akşamı
Serilen mendille, açılır talih
Siftahı berereke ve Allaha bağliyerek.

Samih Yertut

KADIN VE KEDİYE DAİR

Sabahattin ATAKER

I

Bursanın eski halini bilenler hatırlarlar... Her kademesinde billur damlaların oynadığı Kırkmerdivenin yerinde eskileri; eğri büğrü, yazın bunaltan kışın bıktıran, yıkık viran bir merdiven bulunurdu. Her seferin de hasamaklarını sayar, kimi kırk kimi kırk bir bulurdum onların adedini; ayak atışımı için için sayan zihnim ekser; ilerde tozlu yolda hırıldayan otobüse veya uzaklaşan bir insan kümesine takılır... Yirmi bir.. yirmibir yirmi iki diyerek Kırkmerdivenin basamak adedini gene yanlış bulurdu.

Hiç bir ihtiyarın o merdiveni iki veya üç defa dinlenmeden çıktığını görmedim... Pazar günleri merdivenin tam ortasında yorgunluktan yığıla kalmış, yanbaşılarındaki sebze dolu zenbillere yaslanan bir insan yığını bilhassa seçilirdi.

Kırk merdivenin biraz ötesinde alt y o l a bakan ve iki cadde arasında kalan demir kapılı küçük hücre çocukluğunun en hazine hikâsini hatırlatır. İki üç ayak taş basamak ve yer yer köşeli perçinlerle ya malı bir demir kapı şimdi; sanki hiç açılmıyacakmış gibi zamanın üzerine abanıp kapanmıştır. Maden kokan bu hücre daima karanlık ve donuk, pas renkli bir sürü kedi ile doludur.

Çapıtlı Mehmet burada oturur.. Onu ilk gördüğüm zaman arkadaşla-

rim, oyunu yarıda bıraktığım için beni oyun bozanlıkla itham ediyorlardı. Karşımda gördüğüm ihtiyarın kırık dökük dişleri ağzından çıkan tükürük saçıntılara ancak mani olabiliyorlardı.. Eski bir kışlık ceket yarı açık esmer yağlı göğsünü örtemiyordu bile.. Renksiz ve beyaz iplikli ırı yamalar ceketini rengi seçilemeyecek abaya benzetmişti. Aşağılara indikçe bir sarmaşık gibi ince baldırlarına sarılan lekeli pantolonu paçalarda param parça sallanıp duruyordu..

Belini sıkkan bir çapıt tarafından püskül püskül sarkıyor onun isim babası olmak şerefini adeta haykırımı gibi kıpırdanıyordu. Evvelleri yeşilmiş şimdi hafif lekeli bir yosun rengine bürünmüştür. Kır gri saçları meşinleşmiş çorak bir toprak gibi çatlak yüzünde kesik gölgeler yapıyor.. sert elleri arada sırada bu parça parça saçları geriye atıyordu.

Sonraları bu perişan adamın ne temiz bir ruhu olduğunu öğrendiğim zaman hayretim bir kat daha artmıştı. Hayat hakkında kendisine mahsus bir felsefesi vardı:

- Uzun süren hapishane hayatında neler öğrenilmezki evlât derdi.. Hayat çok kötü çok... İnsanlardan nefret ediyorum.. İnanırmısın oğlum ben bir zamanlar insanları, bilhassa birisini çok sevdim fakat..

Eğilir elindeki mancayı etrafını saran bir sürü kediye ufaltır dağıtır di.. Mancayı öyle ihtimamla hakçasına keserdiki kedileri hiçbir zaman memnuniyetsizlik gösterip hırlaşmazlardı. Hergün halâ uğrar kendisini tanıyanların selâmlarını alarak biraz manca isterdi. Kedilerini hiç aç bırakmamıştı ve bununla iftihar ederdi.

Bazan onu konuşturmak isteyen esnafı yalvartır üzer

- Çapıtlı bel.. anlatl.. sonra al mancayı derlerdi.

O yüzünü buruşturur dişlerini kısarak:

Ne diyeyim evlât ben bir kere sevdim ama.. Hepsini bilirim bu kancıkların diye bir nefesde başlayıverirdi. Bağda çalıştıracaksan orta anadoludan al hem işini görür hem pisini temizler.. Çerkez alırsan kâfirler güzeldir amma hiç iş yapmaz, yalnız soyar soyunur gözlerini süzerek karşında dikile kalır.. muhacir almadır dırı çoktur.. Yal.. Evlât.. Sonra bir den toparlanarak:

- Bırak be konuşturma benil ver mancayı gideyim.. Kediler aç vallahi der yalvarırdı.

Bütün kedilerini aynı kuvvetle sever ellerini kedilerin besli oynak yerlerinde dolaştırarak onları temizlerdi, hücrenin tavanından sarkan kasap çengellerinde daima manca bulunur, bunlar ihtiyatı teşkil ederdi.. ciğer, işkembe, bağırsak parçaları karma karışık, çengellerin ucundan yere sarkar; damlalar yerde toplanan kan birikintisinde akisler uyandırır lardı.

Kapıdan girince hemen sağda eski yatağı dağınık ve ekşi kokulu bir

manzara arzeder.. Zannedirim ordu malı bir hayvan beyliği yegâne malı idi.. Kahverengi yer yer yırtık incelmış bir vaziyete adeta yeşilleşmişti.

Birgün onu kapının önündeki taş basamağa çökmüş karnı etle doyan kedilerin tatlı tatlı mırıldaşlarını acı acı seyrederken buldum. Düşüncele rini bozmadan alttaki taş basamağa hafifçe iliştim ve aynı manzarayı ben de seyre daldım.

Temiz aydınlık bir yaz günü idi. Isınan hava buğu buğu kaynıyor ve yer yer havalanıyordu. Tabiat bitkin bir sarartı ile baygınlık içinde yüzü yordu, yerda ana kediler uzanmışlar ağır hareketlerle boyunlarını döndürerek yavrularını takip ediyorlar, onlarda birbirlerinin üzerine atlıyarak boğuşuyorlardı..

Çapıtlı Mehmet yerde yapayalnız uzanan bir yavruyu eline alarak bir baba şefkatle okşamağa ve tüylerini taramağa başladı.. Hayvan ısınan vücudunu döndürerek keyifli keyifli kaynadı. Çapıtlı birden başını öne eğdi. Kararan bakışlarını ancak fark edebildim, koyu karanlık bakış yara dan kan sızar gibi bir hisle doluydu kirpiklerinin uçları titriyor, gözlerin den süzülen yaşlar billur bir damla gibi, esmer yüzünde ıslak yollar bira karak yuvarlanıyorlardı

Onu harekete getirmek için:

- Neden sana çapıtlı demişler Mehmet dedim

Islak gözlerini mahzun mahzun sildi, nasırlı ellerinin yüzünde dolaşması onu uyandırdı, Yavruyu bırakan eli basamak kenarında büyüyen bir ot parçasını kopardı ve avucunun içine yatırdı.

Öyle diyorlar işte.. Zaten çapıtım var ya. Anam vermişti dedi yüzü tathlaştı, gözleri ufka kaydı ve devam ederek:

- Anam ne iyi idi. ne kadar fakirdi zavallı dedi elindeki otu okşuyordu, insanı gıcıklayan müphem arızalar uyandıran bir rüzgâr esti;

- Ne kadar meraklısın evlât dedi çenesini uzatarak anlatmağa başladı.

II

Uludağa sırtını veren bir dağ köyünde doğdum, kışa yakın yakat irligindeki kirazları veren, süt ve yoğurt kokulu bir dağ köyünde bazı zamanlar barutü akşam lacivert geceye yerini terkederken köyün tek tük yanan titrek ışıkları ile tüller arasında ancak hissedilebilen bir efsane şehri rengine bürünür, ağıla dönmesi yaramazlığından geceleri kekalmiş son keçi yavrusunun hayat dolu melekesi ortalığı doldurdu.

Sonra her şey, her gürültü yavaş yavaş durulur, sessizleşir ve koca köy yamçısını sırtına çeken bir çoban sessizliği ile uykuya daldı. Hala burcu burcu kokar derinden derine sarsar hasreti köyümü.

O zamanlar insanları henüz, se-verdim, sabahları gün ışımadan koca öküzle keçileri alır, uzaktan uzağa çekinerek haberleşen aşıklar gibi karanlıkta beliren ilk ışık sorgucunda sevgili hayvanlarını toplar ve ışıltılı yanan gök altında hülyaya daldım.

Gündüzleri kimi zamanlar, çıkınım başımın altına esen rüzgârla başabaş, altımda uzanan Bursayı seyredirdim. Her şey iyi ve tatlı idi, dünyanın bu kadar temiz olabileceğini inanışımı halâ hayretle karşılarım.

Çapıtlı elindeki otu yavaş yavaş

parmakları ile okşadı, gerilen eli titredi

- Köyde bir sarı kız vardı.. cana yakın, bir şeftali çiçeği gibi pempe yüzü ile bütün köy delikanlıların düşüncelerini dolduruyordu. Düşünlerde ateşten kurtula bilmiş sâmenlere çevikliği ile oynar köyü birbirine katardı, beli kadar ince sesi, kalçaları kadar sert, göğsü kadar dik sözleri vardı.

Birbirine kattığı insanların önünde küçük ayakları ile eğilir bükülür arada sırada sıyrılıveren eteği altından dünyanın en beyaz bacaklarını gösterirdi. Titriyen göğsü yorgunluktan çırpınır, kan rengi dudakları içini yakan nefesini ancak zaptedebilirdi.

Gece yıldızla dolu semaya bakarak onunderinliğinde allaha yalvarır; dua eder beni sevmesini dilerdim. Hislerim ağustos böceklerinin neşeli gürültüsü içinde kıvrılarak, bükülecek göğe yükselirdi gibi gelirdi bana

O yazda tatili geçirmek için köye gelmiştim, köy sararan mahsulün sevinci ile şen ve oynaktı. Her taraf kıpırdanıyor yeşil çamlar arasında beyaz badanalı evler bütün bir samimiyetle kendisini okşayan bakışlarına en neşeli türkülerle cevap veriyorlardı.

İşte o günler nihayet dileğim oldu; o da beni sevmeğe başladı, bana geliyor beraberce çamlar arasında koşuyor sevişiyorduk Ah! o zamanlar ne kadar mesuttum Geldiği günler dünyalar benim oluyor; onsuz kaldığım zamanlar ise susayan bir çöl yolcusu gibi sevgisini arıyordum.

Bir gün iri bir çamın altında otu-

ruyor sırtım yaşlıya dayalı onu bekliyordum, sarı başak renkli saçlarını çamlar arasında görür gibi oluyor, ? onu tekrar tekrar ne kadar sevdiğimi düşünüyordum O gün akşama kadar bekledim; güneş bakırlaşarak iniyor, koyu kırmızı tarlaların arkasından batarak beni yalnız bırakıyordu... Sevgilim gelmemişti.

Köye ancak bir hafta sonra inmiştim, çekine çekine dolaşıyor, korkumdan kimseye bir şey sormadığım gibi meydana da çıkamıyordum. Hiç unutmam önüme sıcak çorabayı koyan anam sual dolu gözlerine bakarak - Aha!.. o ağanın oğluna varacak .. dediği zaman dünyanın başıma yıkılır gibi olduğunu hissetmiştim.

Çapıtlı Mehmet elindeki otu parmakları ile kavradı, ezdi yeşil ot parçalandı ve parça parça eline yapıştı.., gerilen elindeki damarları şişmiş, boğum boğum olmuştu; elini sertçe yere doğru salladı ve devam etti.Ertesi gün bağlar arasında dolaşıyor, onu düşünüyordum; birde kütükler arasından bir kedi fırladı' donuk pas renkli bir kedi yavaş yavaş emin hareketlerle yürüyor ve bağın aşağısına doğru iniyordu. Can sıkıntısından onu takip ettim ..

O karnını sıcak toprağa sürüyor yuvarlanıyor bazan sırtını kanburlaş tırarak; kulaklarını dikmiş yürüyordu Kedinin bu hali beni ürküttü. İçimi kaplıyan sıkıntı biraz daha arttı,, onu yakalamak fikrine kapıldım, he men belimde kuşak olarak kullandığım çapıtı çıkararak ilerledim

O bunu hissetmiş gibi koşarak uzaklaştı ve bir çalılığın arkasında gözden kayboldu. Kedinin başını döndürerek yaptığı son bakışı unutamam. Yıllarca hapishanede bütün rüyalarımı bu bir çift cam göz dolurmuştur

Sessiz ve yavaş adımlarla çalıya yaklaştım, Boyum kadar çalının arkasında bir takım hissettiren hissediyor iki vücudun soluk soluğa çırpındıklarını hissediyordum. Birden bir sıçrayışla öteye geçtim

Çapıtlı Mehmedin sıkılan dişleri çenesinden gözlerine yürüyen bir yol açıyor, terleyen alnı saçlarının uçlarını ıslatıyordu, gözleri kan dolu bir çanak gibi durgun fakat tehlikeli idi Elini yumruk yaparak gerideki demir kapıya müthiş bir kuvvetle vurdu ve:

Evlât dedi, sarı kızım ağanın oğlu ile yarı çıplak, sarmaş dolaş yerde yuvarlanıyorlardı

Tekrar başı öne düştü, bir körügün inisi gibi ciğerlerindeki havayı boşalttı yavaş yavaş ayağa kalktı ve sarsıla sarsıla yürüdü. Kedileri uyardırmamak için bastığı yerlere dikkat ederek uzaklaştı. cadde üzerinde bir şehir otobüsü kornasını acı acı öttürerek üzerine yürüdü. Fren gıcirtısı içimi ürperttiği anda Çapıtlı Mehmet bir sıçrayışla ileri geçerek evin arkasında kayboldu gitti..

Zavallı Mehmet sevdiği kızı o o halde görünce onun üzerine atlamış elindeki çapıdı bu alçak boyuna sarak boğmuştu.

Ağanın oğlu başına yediği tek-

Arz-ı Hal

Yiyip deli oldum oğul balını
Her sabah giyerek Âcem Şalî'nı
Sahibim var diye gülün alını
Yakama düpedüz takar takarım.

Şu bizim memleket beş yüz hanedir
Her gencin sevdiği bir kaç tanedir
Ben âşık dalı yedi senedir
Elimde resmine kadar bakarım.

Hangimizde aşkın cömert sarfı
Okunmuyor kızım imzanın harfı
En son yolladığın tek pullu zarfı
Yanmaz ateş olup yekar yakarım.

Bahri ULAŞ

menin baygınlığından kurtulduğu zaman; ayın sarı ışıklarını kızın ölü yüzünü ısıt ısıt aydınlatıyor bulmuştu. Çapıtlı Mehmet ekseri kadınların bir hayvan kadar sevgiye layık olamayacaklarını işte o zamandan beri hep tekrarlar durur...

Kimbilir ... belkide hakkı var.
O çoğu zaman bir yavruyu bacaklarından tutarak güneşe doğru kaldirır: dişleri arasından ısıklık gibi bir sesle Evlât ;; der:
Kadın bu kadar sevgiye lâyık değildir.

İmtiyaz sahibi ve neşriyatı fiilen idare eden : **Necmi Memişyazıcı**

Basıldığı yer - Samsun Matbaası

Fiyatı : 30 Kuruş

AKILDA KALMASI İCAP EDENLERDEN

Vakti nasıl öldürebileceğini düşünen kimse, zamanın kendisini öldürdüğünü farkında olmayan kimsedir.

(Pitigrilli)

İnsanları yalnız ve ancak adalet tatmin edebilir.

(G. Emerson)

İnsanın her söylediği hakikat olmalıdır. Fakat, her hakikatin söylenmesi doğru değildir.

(Kant)

İnsan, hür olmadan, mes'ut olamaz.

(Dante)

Usanç bir hastalıktır: Çalışma, onun, kat'i bir devresidir. Ancak muvakkat bir ilâç olabilir.

(Franklin)

Hürriyet bir kişinin değil, herkesin hakkıdır.

(H. Spencer)

Muktedir olan yapar, olmayan yol gösterir.

(Franklin)

Bütün nimetler, hatta fazilet bile hürriyetsiz hiçtir.

(La Beotie)

Boş bir çuvalın ayakta durması zordur.

(Franklin)

Münakaşa bir mücadele değil; hakikatı en emin yoldan meydana çıkaracak bir yasıta olmalıdır.

(Journet)

T. C. ZİRAAT BANKASI

Vadesiz Tasarruf Hesapları

1950. YILI İKRAMİYELERİ :

İSTANBUL ve ANKARA'da

8 EV,

Ayrıca

200.000 Liralık

Para İkramiyeleri.

Ev kazanan isterse bedelini alabilir.

Acele 150 Liralık bir hesap açtırınız.

Her 150 Lira için ayrı bir kura numarası verilecektir.

ÇEKİLİŞ TARİHLERİ :

10 Mart,	15 Mayıs,	30 Haziran,	31 Temmuz,
29 Ağustos,	30 Eylül,	28 Ekim,	30 Aralık,

İkramiye giriş şartlarını Bankalarımızdan öğreniniz.